

prima instanță, Judecătoria Centru, mun. Chișinău (jud: V. Orîndaș)
instanța de apel, Curtea de Apel Chișinău (jud: A. Bostan, V. Negru, A. Pahapol)

DECIZIE

05 decembrie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Valeriu Doagă
Svetlana Filincova
Tamara Chișca-Doneva
Nina Vascan
Galina Stratulat

examinând recursul declarat de Constantin Solomon,
în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Nicolae Moraru
împotriva lui Solomon Constantin și Janetei Solomon, intervenient accesoriu Nona
Moraru cu privire la recunoașterea dreptului de proprietate prin determinarea
cotelor părți și partajarea în natură a bunului imobil, și

la cererea reconvențională depusă de Constantin Solomon împotriva Nonei
Moraru cu privire la repararea prejudiciului moral, și

la cererea reconvențională depusă de Constantin Solomon împotriva
Janetei Solomon cu privire la înlăturarea obstacolelor în exercitarea dreptului de
proprietate,

împotriva deciziei din 26 iunie 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care a
fost admis apelul declarat de Constantin Solomon și casată în parte hotărârea din
10 iunie 2013 a Judecătoriei centru, mun. Chișinău

c o n s t a t ă :

La 01 aprilie 2008, Nicolae Moraru a depus cerere de chemare în judecată
împotriva lui Constantin Solomon și Janetei Solomon, intervenient accesoriu Nona
Moraru cu privire la recunoașterea dreptului de proprietate prin delimitarea
cotelor-părți și partajarea în natură a bunului imobil.

În motivarea acțiunii a indicat că împreună cu Janeta Solomon (fiica) și
Constantin Solomon (ginerele) au construit o casă de locuit în mun. Chișinău,
XXXXX.

Reclamantul a menționat că la momentul începerii construcției familia
Solomon nu dispunea de mijloace financiare suficiente pentru a construi o casă
proprie, ceea ce a dus la unirea eforturilor comune în vederea edificării unei case
pentru două familii, Moraru și Solomon, în baza unui proiect autorizat în
conformitate cu legislația în vigoare și edificată pe terenul repartizat de către
administrația publică locală pentru această destinație familiei Solomon. O mare
parte a cheltuielilor suportate pentru edificarea casei au fost efectuate de reclamant.
De la începutul construcției casei, din vara anului 1989 și până la primirea
creditului bancar de familia Solomon, în mărime de 20 000 ruble în iulie 1990,

materialele de construcție pentru întreaga casă și lucrările pentru ridicarea parterului și primului etaj au fost achitate de către reclamant.

Faptul suportării cheltuielilor pentru materialele de construcție și a lucrărilor se confirmă prin probele ce stabilesc mărimea salariului acestuia și a soției la acel moment, mijloacele financiare aflate la depozitele bancare, apartamentul și garajul avute în proprietate și înstrăinate în anul 1997, surse financiare îndreptate la construcția casei de locuit.

Reclamantul a menționat că din anul 1974 împreună cu familia sa, soția Nona, fiica Janeta și feciorul Radu au locuit în ap. XXXXX și că în perioada dată activa în calitate de profesor al Institutului Politehnic, iar soția bibliotecar în mun. Chișinău.

A indicat că în anul 1986, fiica Janeta, fiind studentă, s-a căsătorit cu Constantin Solomon, care activa ca medic, și locuiau în apartamentul reclamantului. Apoi, în familia Solomon s-a născut nepotul Andrian și nepoata Elena.

În legătură cu deficitul de spațiu locativ au hotărât să depună cerere pentru a obține un teren de pământ pentru a construi o casă de locuit cu forțe comune pentru ambele familii, cu intrări separate. Pentru a primi terenul de pământ pe teritoriul or. Codru, Constantin Solomon și-a perfectat viza de reședință în raza acestei localități.

Reclamantul a menționat că împreună cu fiica sa au depus cerere la autoritățile competente, prin care au solicitat să li se ofere terenul pe numele lui Constantin Solomon pentru construcția casei destinate ambelor familii, care au hotărât să investească surse financiare pentru procurarea materialelor de construcție, întocmirea documentelor și angajarea muncitorilor la lucru. În acest scop, Janeta Solomon și Constantin Solomon au luat un credit de la Banca de Economii în mărime de 20 000 ruble, iar reclamantul din sursele familiei avea 25 000 ruble. Bani indicați au fost ridicați parțial de la Banca de Economii pe numele lui Nicolae Moraru, iar altă parte, bani în numerar acumulați de familia sa.

Cu acești bani au procurat materiale de construcție și în toamna anului 1989 a fost ridicat de lucrătorii din or. Durești fundamentul cu pereți din but beton.

Nicolae Moraru a indicat că a achitat serviciile de transport și unele servicii în construcție (macara, electricitate etc), iar proiectul casei a fost efectuat de un arhitect din partea lui Constantin Solomon, casa fiind construită cu intrări separate pentru două familii, cu perete comun.

Faptul dat a fost confirmat și prin documentele prezentate și perfectate de SA „Chișinău-Gaz” la instalarea aprovizionării gazului pentru două familii.

Din anul 1989 până în 1992, casa a fost ridicată în trei nivele și acoperită. În anul 1990 a fost ridicat primul etaj cu ajutorul muncitorilor angajați, iar în perioada august-octombrie a fost ridicat etajul doi. În anul 1991 a fost instalat acoperișul casei, iar în 1992, pe când Constantin Solomon se afla la Sanct Petersburg, s-au efectuat mai multe lucrări de construcții. Tot în acest an, pentru a nu plăti dobânda la credit, deoarece pentru primii trei ani dobânda nu se percepea, Nicolae Moraru a achitat 4 700 ruble din creditul lui Constantin Solomon și Janetei Solomon.

În perioada anilor 1992-1997 au fost efectuate alte lucrări de construcție. Din anul 1992, soția reclamantului a fost plecată în România unde efectua activitate de întreprinzător prin care adus aport financiar personal la construcția casei.

A menționat că în vara anului 1997, reclamantul împreună cu soția sa au înstrăinat propriul spațiu de locuit, apartament cu trei odăi din mun. Chișinău, str. Studenților 3/6, ap. 71, la prețul de 17 500 de dolari SUA și garajul cu 3 500 de dolari SUA, iar banii i-au transmis lui Constantin Solomon pentru finalizarea construcției, însă acesta i-a folosit în alt scop și anume la procurarea materiei prime pentru confecționarea tălpilor la încălțăminte, afacere care a eșuat în legătură cu colapsul economic din anul 1998.

De asemenea, reclamantul a menționat că în legătură cu activitatea financiară nesatisfăcătoare a lui Constantin Solomon a fost chemat în judecată de unele persoane care aveau pretenții economice.

A menționat că la inițierea construcției au ajuns la o înțelegere între familii pentru a construi o casă în comun și anume câte ½ la fiecare familie. Despre faptul dat știau muncitorii angajați în construcție, rudele apropiate și unii vecini.

Ulterior, reclamantul a aflat că pârâțul intenționează să desfacă căsătoria cu Janeta Solomon (fiica sa) și nu vrea să dea casa în exploatare, iar prin notar să fie întocmit contractul de împărțire a casei nominalizate.

Reclamantul a relatat că în perioada anilor 2001-2007 împreună cu soția sa au desfășurat activitate de antreprenariat în or. Brașov, România. Fiica sa, Janeta Solomon și nepotul Adrian, de asemenea au activat în România și cu toții finanțează construcțiile nefinisate ale casei în litigiu.

Nicolae Moraru a relevat că dintre lucrările însemnate ale casei finanțate de el au fost: schimbarea sistemului de încălzire prin instalarea țevilor din cupru cu o capacitate foarte ridicată de încălzire, schimbarea cazanului, geamurilor de termopan (34 bucăți), acoperișul, ridicarea mansardei și a băilor din partea a doua a casei (două etaje) și izolarea termică a casei cu vată minerală și tencuirea ei. Au mai rămas de efectuat unele lucrări de finalizare a construcției, pe care însă nu vor să le investească, deoarece familia Solomon s-a destrămat.

Totodată, a menționat că Constantin Solomon refuză să dea casa în exploatare și să înregistreze benevol dreptul de proprietate pe cote-părți pentru familia Moraru și Solomon, motiv pentru care a considerat că instanța de judecată urmează să decidă asupra recunoașterii dreptului de proprietate asupra bunului imobil, având în vedere, că este edificat conform normelor în construcții necesare pentru semnarea procesului-verbal de recepție finală a imobilului și are un grad de finalizare avansat.

A susținut că la construcția casei pentru cele două familii, reclamantul a contribuit cu mai mult de 1081855,90 de lei, bani care au fost investiți pentru efectuarea proiectului casei, procurarea materialelor de construcție, achitarea lucrărilor, în sumă de 1150156 de lei, ceea ce constituie 62,22% din valoarea imobilului, evaluat la 1736800 de lei, conform expertizei efectuate la 02 decembrie 2010.

Reclamantul a solicitat recunoașterea după el a dreptului de proprietate asupra cotei-părți în mărime de 6/10 din construcția amplasată în mun. Chișinău, XXXXX, ce constă din partea 1 lit. „A” cu suprafața de 194,60 m.p., iar după Constantin Solomon și Janeta Solomon dreptul de proprietate asupra cotei-părți în mărime de 4/10 din construcția amplasată în mun. Chișinău, XXXXX, ce constă din partea 2 lit. „A1” cu suprafața de 157,90 m.p., precum și încasarea cheltuielilor de judecată din contul pârâților.

Prin încheierea din 13 martie 2009 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, în scopul asigurării acțiunii, a fost aplicat sechestrul pe lotul de pământ cu suprafața de 0,0637 ha, amplasat în XXXXX, mun. Chișinău, ce-i aparține lui Constantin Solomon.

Prin încheierea din 28 ianuarie 2010 a Judecătoriei Centru mun. Chișinău a fost scoasă de pe rol cererea de chemare în judecată a lui Nicolae Moraru împotriva lui Constantin Solomon și Janetei Solomon cu privire la recunoașterea dreptului de proprietate privată a imobilului prin delimitarea cotelor-părți.

Prin decizia din 06 mai 2010 a Curții de Apel Chișinău a fost admis recursul declarat de Nicolae Moraru, la care s-au alăturat Janeta Solomon și Constantin Solomon; a fost casat integral încheierea din 28 ianuarie 2010 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău fiind restituită cauza spre rejudecare în aceeași instanță.

Prin hotărârea din 08 iunie 2011 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău a fost admisă integral acțiunea lui Nicolae Moraru; a fost recunoscut dreptul de proprietate asupra 6/10 cotă-parte din construcția situată în mun. Chișinău, XXXXX, după Nicolae Moraru și Nona Moraru și 4/10 cotă-parte din construcția nominalizată după Janeta Solomon și Constantin Solomon. Lui Nicolae Moraru și Nonei Moraru a fost atribuit în proprietate în devălmășie din casa de locuit lit. A suprafața totală de 194,6 m.p., și anume următoarele încăperi, potrivit anexei 1, 2, 3 la raportul de expertiză nr. 2940 din 02 decembrie 2010, efectuat la Centrul Național de Expertize Judiciare: demisol (antreu nr. 1 cu suprafața de 20,3 m.p.; coridor nr. 2 cu suprafața de 11,6 m.p.; cămară nr. 3 cu suprafața de 3,9 m.p.; bucătărie nr. 4 cu suprafața de 11,7 m.p.; baie nr. 5 cu suprafața de 6,9 m.p.; cămară nr. 6 cu suprafața de 33,3 m.p.); etajul întâi (verandă nr. 1 cu suprafața de 3,8 m.p.; coridor nr. 2 cu suprafața de 11,6 m.p.; camera locativă nr. 3 cu suprafața de 15,3 m.p.; baie nr. 4 cu suprafața de 3,9 m.p.; camera locativă nr. 9 cu suprafața de 20,3 m.p.); etajul doi (coridor nr. 1 cu suprafața de 13,7 m.p.; camera locativă nr. 2 cu suprafața de 9,2 m.p.; baie nr. 3 cu suprafața de 9,3 m.p.; camera locativă nr. 7 cu suprafața de 19,8 m.p.). Lui Constantin Solomon și Janetei Solomon li-a fost atribuit în proprietate în devălmășie anexa lit. A1, anexa pridvor lit. a, anexa lit. A1, lit. A2 și terasă lit.a1; din casa de locuit lit. A suprafața totală de 157,9 m.p. și anume următoarele încăperi: demisol (beci nr. 7 cu suprafața de 15,2 m.p.; intrarea în beci nr. 8 cu suprafața de 11,3 m.p.); etajul întâi (sală nr. 5-8 cu suprafața de 33,9 m.p.; bucătărie nr. 6-7 cu suprafața de 15,8 m.p.; antreu nr. 10 cu suprafața de 5,5 m.p.; baie nr. 1 cu suprafața de 16,2 m.p.); etajul doi (camera locativă nr. 4 cu suprafața de 12,4 m.p.; camera locativă nr. 5 cu suprafața de 16,0 m.p.; hol nr. 6 cu suprafața de 15,4 m.p.; baie nr. 8 cu suprafața de 16,2 m.p.).

Prin decizia din 24 noiembrie 2011 a Curții de Apel Chișinău a fost respins apelul declarat de Constantin Solomon și a fost menținută hotărârea din 08 iunie 2011 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău.

Prin decizia din 26 iulie 2012 a Curții Supreme de Justiție a fost admis recursul declarat de Constantin Solomon și a fost casată decizia din 24 noiembrie 2011 a instanței de apel și hotărârea din 08 iunie 2011 a primei instanțe cu remiterea cauzei la rejudecare în fond la Judecătoria Centru, mun. Chișinău, în alt complet de judecători.

La 23 ianuarie 2013, Constantin Solomon a înaintat cerere reconvențională împotriva Nonei Moraru cu privire la repararea prejudiciului moral în legătură cu lezarea onoarei și demnității.

În motivarea cererii reconvenționale a indicat că Nona Moraru în textul cererii de intervenire în proces în calitate de intervenient accesoriu de partea reclamantului a menționat faptul că pentru a perfecta lui Constantin Solomon viza de reședință în or. Codru, acesta l-a rugat pe fratele său, Vasile Solomon, să-i perfecteze viza de reședință în casa sa de locuit amplasată în or. Codru, iar în schimb Nicolae Moraru urma să facă în așa fel, încât soția lui Vasile Solomon să promoveze examenele de intrare la Universitatea de Stat, unde Nicolae Moraru se bucura de mare autoritate în sfera profesională.

Astfel, a indicat că acest lucru nu este adevărat, din motiv că și-a perfectat viza de reședință în casa de locuit a fratelui său, amplasată în or. Codru, str. XXXXX, în anul 1978, fapt prin care a fost învinuit de comiterea unei fapte ilicite, fiindu-i lezată onoarea și demnitatea.

Constantin Solomon și-a întemeiat cererea reconvențională în baza art. 1422 Cod civil și a solicitat încasarea prejudiciului moral în sumă de 1000000 de lei de la Nona Moraru.

Ulterior, a înaintat cerere suplimentară împotriva Janetei Solomon cu privire la înlăturarea obstacolelor la exercitarea dreptului de proprietate, recunoașterea dreptului de proprietate prin delimitarea cotelor-părți și partajarea în natură a bunurilor imobile și evacuarea din imobil.

Prin hotărârea din 10 iunie 2013 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău a fost admisă acțiunea înaintată de Nicolae Moraru, iar acțiunile reconvenționale înaintate de Constantin Solomon au fost respinse; a fost recunoscut dreptul de proprietate după Nicolae Moraru asupra 6/10 cotă-parte din construcția situată în mun. Chișinău, XXXXX și 4/10 cotă-parte din construcția nominalizată după Janeta Solomon și Constantin Solomon. Lui Nicolae Moraru i-a fost atribuit în proprietate partea 1 a casei de locuit lit. „A” cu suprafața totală de 194,6 m.p. și anume următoarele încăperi, conform anexei 1, 2, 3 la raportul de expertiză nr. 2940 din 02 decembrie 2010 efectuat la Centrul Național de Expertize Judiciare: demisol (antreu nr. 1 cu suprafața de 20,3 m.p., coridor nr. 2 cu suprafața de 11,6 m.p., camera nr. 3 cu suprafața de 3,9 m.p., bucătăria nr. 4 cu suprafața de 11,7 m.p., baia nr. 5 cu suprafața de 6,9 m.p., camera nr. 6 cu suprafața de 33,3 m.p.); etajul întâi (veranda nr. 1 cu suprafața de 3,8 m.p., coridorul nr. 2 cu suprafața de 11,6 m.p., locativă nr. 3 cu suprafața de 15,3 m.p., baia nr. 4 cu suprafața de 3,9 m.p., locativă nr. 9 cu suprafața de 20,3 m.p.); etajul doi (coridorul nr. 1 cu suprafața de 13,7 m.p., camera locativă nr. 2 cu suprafața de 9,2 m.p., baia nr. 3 cu suprafața de 9,3 m.p., camera locativă nr. 7 cu suprafața de 19,8 m.p.). Lui Constantin Solomon și Janetei Solomon li-a fost atribuit în proprietate anexa lit. A1, anexa pridvor lit. a, anexa lit. A1, lit. A1 și terasa lit. a1 și din casa de locuit lit. A suprafața totală de 157,9 m.p. și anume următoarele încăperi, conform anexei 1, 2, 3 la Raportul de expertiză nr. 2940 din 02 decembrie 2010: demisol (beci nr. 7 cu suprafața de 15,2 m.p., intrarea în beci nr. 8 cu suprafața de 11,3 m.p.); etajul întâi (sală nr. 5-8 cu suprafața de 33,9 m.p., bucătărie nr. 6-7 cu suprafața de 15,8 m.p., antreu nr. 10 cu suprafața de 5,5 m.p., baie nr. 11 cu suprafața de 16,2 m.p.); etajul doi (locativă nr. 4 cu suprafața de 12,4 m.p., locativă nr. 5 cu suprafața de 16,0 m.p., hol nr. 6 cu suprafața de 15,4 m.p., baie nr. 8 cu suprafața de 16,2 m.p.). A fost respinsă acțiunea reconvențională înaintată de Constantin Solomon împotriva Nonei Moraru cu privire la repararea prejudiciului moral, ca fiind neîntemeiată. A fost respinsă ca neîntemeiată acțiunea reconvențională înaintată de

Constantin Solomon împotriva Janetei Solomon cu privire la înlăturarea obstacolelor la exercitarea dreptului de proprietate, recunoașterea dreptului de proprietate prin delimitarea cotelor-părți și partajarea în natură a bunurilor imobile și evacuarea din imobil. A fost respinsă cererea înaintată în cadrul susținerilor verbale de către Constantin Solomon și avocatul acestuia, Gheorghe Arman privind reluarea examinării cauzei în fond. A fost încasat de la Constantin Solomon și Janeta Solomon în mod solidar în beneficiul lui Nicolae Moraru cheltuielile de judecată și de stat în mărime de 8 000 de lei.

Prin decizia din 23 aprilie 2014 a Curții de Apel Chișinău a fost respins apelul declarat de Constantin Solomon și a fost menținută hotărârea primei instanțe din 10 iunie 2013.

La 23 aprilie 2014, Constantin Solomon a declarat recurs, prin care a solicitat casarea deciziei și remiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel.

Prin decizia din 18 februarie 2015 a Curții Supreme de Justiție a fost admis recursul declarat de Constantin Solomon. A fost casată parțial decizia din 23 aprilie 2014 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 10 iunie 2013 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, în partea în care a fost admisă acțiunea înaintată de Moraru Nicolae împotriva lui Constantin Solomon și Janetei Solomon, intervenient accesoriu Nona Moraru cu privire la recunoașterea dreptului de proprietate prin delimitarea cotelor-părți și partajarea în natură a bunului imobil, și respinsă acțiunea reconvențională înaintată de Constantin Solomon împotriva Janetei Solomon cu privire la înlăturarea obstacolelor la exercitarea dreptului de proprietate prin delimitarea cotelor-părți, partajarea în natură a bunurilor imobile și evacuarea din imobil; a fost pronunțată o nouă hotărâre în această parte prin care s-a respins ca neîntemeiată acțiunea înaintată de Nicolae Moraru împotriva lui Constantin Solomon și Janetei Solomon, intervenient accesoriu Nona Moraru cu privire la recunoașterea dreptului de proprietate prin delimitarea cotelor-părți și partajarea în natură a bunului imobil. A fost trimisă spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecători, acțiunea reconvențională înaintată de către Solomon Constantin împotriva Janetei Solomon cu privire la înlăturarea obstacolelor la exercitarea dreptului de proprietate prin delimitarea cotelor-părți, partajarea în natură a bunurilor imobile și evacuarea din imobil. Au fost menținute decizia 23 aprilie 2014 a Curții de Apel Chișinău din și hotărârea din 10 iunie 2013 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, în partea în care a fost respinsă acțiunea reconvențională înaintată de Constantin Solomon împotriva Nonei Moraru cu privire la repararea prejudiciului moral.

Prin decizia din 26 iunie 2018 a Curții de Apel Chișinău a fost admisă cererea de apel înaintată de Constantin Solomon; a fost casată hotărârea din 10 iunie 2013 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, în partea împărțirii imobilului litigios și a fost emisă în această parte o hotărâre nouă, prin care: A fost atribuit lui Constantin Solomon, conform Raportului de expertiză din 02 decembrie 2016, efectuat de expertul Nicolae Pruteanu, lotul nr. 2 și partea nr. 2 din imobilul situat în str-la XXXXX; a fost atribuit Janetei Solomon lotul nr. 1 și partea nr. 1 din imobilul situat în str-la XXXXX; cheltuielile și lucrările pentru divizarea bunului imobil și terenului din str-la XXXXX, au fost puse pe seama Janetei Solomon. A fost încasat din contul Janetei Solomon în beneficiul lui Constantin Solomon cheltuielile de judecată, sub forma taxei de stat, achitată de ultimul pentru examinarea cererii de

apel, proporțional părții admise din pretenții, în mărime de 5 907,50 lei. În rest, hotărârea primei instanțe, a fost menținută.

La 17 septembrie 2018, Constantin Solomon a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, prin care a solicitat casarea acesteia în partea respingerii cerinței de obligare a Janetei Solomon de a nu crea obstacole la exercitarea dreptului de proprietate de către Constantin Solomon, cu pronunțarea în această parte a unei noi hotărâri de admitere a pretenției respective.

În motivarea recursului a indicat că decizia instanței de apel este neîntemeiată în parte, deoarece la adoptarea actului judecătoresc instanța nu s-a expus asupra tuturor pretențiilor înaintate în cererea reconvențională.

Astfel, a relatat că instanța de apel a examinat acțiunea reconvențională înaintată de Constantin Solomon împotriva Janetei Solomon, doar în partea partajării imobilului situat în mun. Chișinău, XXXXX, însă în partea obligării Janetei Solomon de a nu crea obstacole la exercitarea dreptului de proprietate a lui Constantin Solomon și evacuarea din imobil, instanța de apel nu s-a expus, prin ce a încălcat normele de drept procedural.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 26 iunie 2018, dar date ce ar confirma recepționarea acesteia de către recurent la materialele cauzei lipsesc.

Astfel, recursul, declarat la data de 17 septembrie 2018, este în termen.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) Cod de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia. În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia.

Prin încheierea din 14 noiembrie 2018 a Curții Supreme de Justiție recursul declarat de Constantin Solomon a fost considerat admisibil și a fost fixat spre examinare într-un complet de 5 judecători, în vederea examinării fondului recursului.

În conformitate cu art. 441 Codul de procedură civilă în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

În conformitate cu art. 444 Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborat cu normele de drept material și procedural aplicabile la soluționarea speței date, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va admite recursul declarat și va casa decizia instanței de apel, cu remiterea cauzei la rejudicare, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudicare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) Cod de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În conformitate cu art. 239 Cod de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

În conformitate cu art. 241 alin. (5), (6) Cod de procedură civilă, în motivare se indică: circumstanțele cauzei, constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitoare la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța. Dispozitivul cuprinde concluzia instanței judecătorești privind admiterea sau respingerea integrală sau parțială a acțiunii, repartizarea cheltuielilor de judecată, calea și termenul de atac al hotărârii.

În conformitate cu art. 373 alin. (1) - (2) Cod de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

Astfel, actele cauzei cert denotă că la 01 aprilie 2008, Nicolae Moraru a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Constantin Solomon și Janetei Solomon, intervenient accesoriu Nona Moraru cu privire la recunoașterea dreptului de proprietate prin delimitarea cotelor-părți și partajarea în natură a bunului imobil.

La 23 ianuarie 2013, Constantin Solomon a înaintat cerere reconvențională împotriva Nonei Moraru cu privire la repararea prejudiciului moral în legătură cu lezarea onoarei și demnității.

Ulterior, Constantin Solomon a înaintat cereri suplimentare împotriva Janetei Solomon cu privire la înlăturarea obstacolelor la exercitarea dreptului de proprietate, recunoașterea dreptului de proprietate prin delimitarea cotelor-părți și partajarea în natură a bunurilor imobile și evacuarea din imobil.

Prin hotărârea din 10 iunie 2013 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău a fost admisă acțiunea înaintată de Nicolae Moraru, iar acțiunile reconvenționale înaintate de Constantin Solomon au fost respinse; a fost recunoscut dreptul de proprietate după Nicolae Moraru asupra 6/10 cotă-parte din construcția situată în mun. Chișinău, XXXXX și 4/10 cotă-parte din construcția nominalizată după Janeta Solomon și Constantin Solomon. Lui Nicolae Moraru i-a fost atribuit în proprietate partea 1 a casei de locuit lit. „A” cu suprafața totală de 194,6 m.p. și anume următoarele încăperi, conform anexei 1, 2, 3 la raportul de expertiză nr. 2940 din 02 decembrie 2010 efectuat la Centrul Național de Expertize Judiciare: demisol (antreu nr. 1 cu suprafața de 20,3 m.p., coridor nr. 2 cu suprafața de 11,6 m.p., camera nr. 3 cu suprafața de 3,9 m.p., bucătăria nr. 4 cu suprafața de 11,7 m.p., baia nr. 5 cu suprafața de 6,9 m.p., camera nr. 6 cu suprafața de 33,3 m.p.);

etajul întâi (veranda nr. 1 cu suprafața de 3,8 m.p., coridorul nr. 2 cu suprafața de 11,6 m.p., locativă nr. 3 cu suprafața de 15,3 m.p., baia nr. 4 cu suprafața de 3,9 m.p., locativă nr. 9 cu suprafața de 20,3 m.p.); etajul doi (coridorul nr. 1 cu suprafața de 13,7 m.p., camera locativă nr. 2 cu suprafața de 9,2 m.p., baia nr. 3 cu suprafața de 9,3 m.p., camera locativă nr. 7 cu suprafața de 19,8 m.p.). Lui Constantin Solomon și Janetei Solomon li-a fost atribuit în proprietate anexa lit. A1, anexa pridvor lit. a, anexa lit. A1, lit. A1 și terasa lit. a1 și din casa de locuit lit. A suprafața totală de 157,9 m.p. și anume următoarele încăperi, conform anexei 1, 2, 3 la Raportul de expertiză nr. 2940 din 02 decembrie 2010: demisol (beci nr. 7 cu suprafața de 15,2 m.p., intrarea în beci nr. 8 cu suprafața de 11,3 m.p.); etajul întâi (sală nr. 5-8 cu suprafața de 33,9 m.p., bucătărie nr. 6-7 cu suprafața de 15,8 m.p., antreu nr. 10 cu suprafața de 5,5 m.p., baie nr. 11 cu suprafața de 16,2 m.p.); etajul doi (locativă nr. 4 cu suprafața de 12,4 m.p., locativă nr. 5 cu suprafața de 16,0 m.p., hol nr. 6 cu suprafața de 15,4 m.p., baie nr. 8 cu suprafața de 16,2 m.p.). A fost respinsă acțiunea reconvențională înaintată de Constantin Solomon împotriva Nonei Moraru cu privire la repararea prejudiciului moral, ca fiind neîntemeiată. A fost respinsă ca neîntemeiată acțiunea reconvențională înaintată de Constantin Solomon împotriva Janetei Solomon cu privire la înlăturarea obstacolelor la exercitarea dreptului de proprietate, recunoașterea dreptului de proprietate prin delimitarea cotelor-părți și partajarea în natură a bunurilor imobile și evacuarea din imobil. A fost respinsă cererea înaintată în cadrul susținerilor verbale de către Constantin Solomon și avocatul acestuia, Gheorghe Arman privind reluarea examinării cauzei în fond. A fost încasat de la Constantin Solomon și Janeta Solomon în mod solidar în beneficiul lui Nicolae Moraru cheltuielile de judecată și de stat în mărime de 8 000 de lei.

Prin decizia din 23 aprilie 2014 a Curții de Apel Chișinău a fost respins apelul declarat de Constantin Solomon și a fost menținută hotărârea primei instanțe din 10 iunie 2013.

Curtea Supremă de Justiție prin decizia din 18 februarie 2015 a admis recursul declarat de Constantin Solomon; a casat parțial decizia din 23 aprilie 2014 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 10 iunie 2013 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, în partea în care a fost admisă acțiunea înaintată de Moraru Nicolae împotriva lui Constantin Solomon și Janetei Solomon, intervenient accesoriu Nona Moraru cu privire la recunoașterea dreptului de proprietate prin delimitarea cotelor-părți și partajarea în natură a bunului imobil, și respinsă acțiunea reconvențională înaintată de Constantin Solomon împotriva Janetei Solomon cu privire la înlăturarea obstacolelor la exercitarea dreptului de proprietate prin delimitarea cotelor-părți, partajarea în natură a bunurilor imobile și evacuarea din imobil; a pronunțat o nouă hotărâre în această parte prin care a respins ca neîntemeiată acțiunea înaintată de Nicolae Moraru împotriva lui Constantin Solomon și Janetei Solomon, intervenient accesoriu Nona Moraru cu privire la recunoașterea dreptului de proprietate prin delimitarea cotelor-părți și partajarea în natură a bunului imobil; a trimis spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecători, acțiunea reconvențională înaintată de către Solomon Constantin împotriva Janetei Solomon cu privire la înlăturarea obstacolelor la exercitarea dreptului de proprietate prin delimitarea cotelor-părți, partajarea în natură a bunurilor imobile și evacuarea din imobil; a menținut decizia 23 aprilie 2014 a Curții de Apel Chișinău din și hotărârea din 10 iunie 2013 a Judecătoriei

Centru, mun. Chișinău, în partea în care a fost respinsă acțiunea reconvențională înaintată de Constantin Solomon împotriva Nonei Moraru cu privire la repararea prejudiciului moral.

Prin decizia din 26 iunie 2018 a Curții de Apel Chișinău a fost admisă cererea de apel înaintată de Constantin Solomon; a fost casată hotărârea din 10 iunie 2013 a Judecătorei Centru, mun. Chișinău, în partea împărțirii imobilului litigios și a fost emisă în această parte o hotărâre nouă, prin care: A fost atribuit lui Constantin Solomon, conform Raportului de expertiză din 02 decembrie 2016, efectuat de expertul Nicolae Pruteanu, lotul nr. 2 și partea nr. 2 din imobilul situat în str-la XXXXX; a fost atribuit Janetei Solomon lotul nr. 1 și partea nr. 1 din imobilul situat în str-la XXXXX; cheltuielile și lucrările pentru divizarea bunului imobil și terenului din str-la XXXXX, au fost puse pe seama Janetei Solomon. A fost încasat din contul Janetei Solomon în beneficiul lui Constantin Solomon cheltuielile de judecată, sub forma taxei de stat, achitată de ultimul pentru examinarea cererii de apel, proporțional părții admise din pretenții, în mărime de 5 907,50 lei. În rest, hotărârea primei instanțe, a fost menținută.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că decizia instanței de apel a fost adoptată arbitrar, fără o apreciere a argumentelor și probelor invocate de apelant, mai mult fără a se expune asupra tuturor pretențiilor din acțiunea reconvențională, iar faptul dat indică incontestabil la încălcarea de către instanța de apel a normelor de drept procedural, precum și la examinarea superficială și evazivă atât a apelului, cât și a cauzei deduse judecării, fără a fi verificată, în condițiile legii, legalitatea hotărârii contestate.

La acest capitol, Colegiul consideră necesar a menționa că, instanța de apel nu a reținut și nu a dat o apreciere tuturor pretențiilor înaintate de Constantin Solomon în acțiunea reconvențională și anume nu s-a expus asupra cerinței de obligare a Janetei Solomon de a nu crea obstacole la exercitarea dreptului de proprietate lui Constantin Solomon și cerinței de evacuare din imobil, fapt care denotă că decizia a fost adoptată arbitrar, fără o apreciere a argumentelor și probelor invocate de apelant.

În cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a art. 6§1 CEDO (cauza Hiro Balani vs. Spania, 1994). CtEDO reiterează că, deși articolul 6 § 1 obligă instanțele să își motiveze hotărârile, acesta nu poate fi interpretat ca impunând un răspuns detaliat pentru fiecare argument (Van de Hurk împotriva Țărilor de Jos, 19 aprilie 1994, pct. 61, seria A nr. 288). Instanțele trebuie să răspundă la argumentele esențiale ale părților, dar măsura în care se aplică această obligație poate varia în funcție de natura hotărârii și, prin urmare, trebuie apreciată în baza circumstanțelor cauzei (Hiro Balani împotriva Spaniei, 9 decembrie 1994, pct. 27).

Tot aici, este de menționat că în cadrul soluționării cauzei probele din dosar se cercetează doar în ansamblul și în interconexiunea acestora, or, instanța de judecată este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.

Mai mult, în conformitate art. 390 alin. (1) lit. e), f) Cod de procedură civilă, decizia instanței de apel trebuie să conțină motivele concluziilor instanței de apel și referirea la legea guvernantă și concluziile instanței de apel în urma examinării apelului.

Or, în sensul art. 6 CEDO, instanțele de judecată trebuie să indice, cu suficientă claritate, motivele pe care se întemeiază hotărârile, iar având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale, noțiunile ce implică o apreciere a faptelor supuse examinării. CtEDO, în cauza *Suominen vs. Finlanda*, a reținut că „... o funcție a unei decizii motivate este să demonstreze părților că ele au fost auzite. Mai mult ca atât, o hotărâre motivată oferă părții posibilitatea să o conteste, precum și posibilitatea de a revedea decizia de către instanța de recurs. Doar prin adoptarea unei decizii motivate poate avea loc un control public a administrării justiției”.

Altfel spus, art. 6 impune „tribunalului” obligația de a proceda la o examinare efectivă a mijloacelor, argumentelor și al elementelor de probă ale părților, cel puțin pentru a le aprecia relevanța”. CtEDO nu își propune să garanteze drepturi teoretice sau iluzorii, ci drepturi concrete și efective (cauza *Artico v. Italiei*, Hotărârea din 13 mai 1980, seria A nr. 37, p. 16, paragraful 33).

Prin urmare, instanța de apel nu și-a executat în deplină măsură obligația legală de a motiva hotărârea luată și de a argumenta menținerea hotărârii primei instanțe.

În consecință, Colegiul, verificând conținutul deciziei contestate, în raport cu materialele dosarului, argumentele invocate în recurs, conchide că instanța de apel s-a referit în mod declarativ la normele dreptului material pe care le-a considerat aplicabile speței, fără să se expună asupra circumstanțelor concrete ale cauzei și probelor administrate în cadrul judecării cauzei pe care se întemeiază concluziile privitoare la aceste circumstanțe și fără a indica motivele pentru care argumentele invocate în cererea de apel nu au fost reținute. Mai mult, argumentele nici nu au fost supuse aprecierii.

Este de menționat că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți.

Mai mult, hotărârea trebuie să se fondeze pe lege, trebuie să rezolve, într-o manieră certă, explicit sau implicit, toate cererile invocate de părți, conform principiului nr. 6 al Recomandării nr. 5 din 1984, adoptată la de Comitetul Miniștrilor al Consiliului European, privind principiile de procedură civilă menite pentru ameliorarea funcționării justiției, ceea ce în speță lipsește.

Or, în sensul principiului procesului echitabil, garantat de art. 6 CEDO, motivarea hotărârilor este o garanție pentru părți că cererile lor au fost analizate cu atenție și oferă posibilitatea exercitării controlului judiciar.

Analiza pe care judecătorul o face în legătură cu motivele de fapt și de drept care i-au format convingerea, în sensul unei anumite soluții trebuie să fie clară și simplă, precisă, concisă și fermă, să aibă putere de convingere. Nemotivarea hotărârii sau o motivare necorespunzătoare vor atrage casarea ei.

Din considerentele menționate, pornind de la faptul că această eroare admisă la judecarea cauzei în instanțele ierarhic inferioare nu poate fi corectată de instanța de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de Constantin

Solomon și a casa integral decizia instanței de apel, cu remiterea cauzei civile la rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei, instanța de apel, pentru a concluziona sub aspectul temeiniciei/ netemeiniciei acțiunii, urmează să verifice cerințele înaintate prin prisma argumentelor și probelor atât a părții reclamante, cât și a părții pârâte, rezultând din prevederile art. 130 alin. (1) Cod de procedură civilă, conform cărora instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege, ca în consecință soluția adoptată să fie certă și coerentă. Caracterul peremptoriu al concluziei instanței de judecată, urmează a fi stabilit în coraport cu circumstanțele pricinii, probele administrate și cercetate și normele de drept material aplicabile raportului litigios.

În conformitate cu prevederile art. 442, art. 444, art. 445 alin. (1) lit. c) și alin. (3) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Constantin Solomon.

Se casează integral decizia din 26 iunie 2018 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Nicolae Moraru împotriva lui Solomon Constantin și Janetei Solomon, intervenient accesoriu Nona Moraru cu privire la recunoașterea dreptului de proprietate prin determinarea cotelor părți și partajarea în natură a bunului imobil, și la cererea reconvențională depusă de Constantin Solomon împotriva Nonei Moraru cu privire la repararea prejudiciului moral, și la cererea reconvențională depusă de Constantin Solomon împotriva Janetei Solomon cu privire la înlăturarea obstacolelor în exercitarea dreptului de proprietate, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Valeriu Doagă

judecătorii

Svetlana Filincova

Tamara Chișca-Doneva

Nina Vascan

Galina Stratulat